

NAJSTARSZY RĘKOPIS EWANGELII ŚW. MATEUSZA

Minęły czasy, kiedy można się było tylko powoływać na rękopisy Nowego Testamentu z IV czy V wieku, kiedy z racji późnego pochodzenia manuskryptów biblijnych wysnuwano najrozsądniejsze wnioski przeciw autentyczności ewangelii lub niektórych rozdziałów ewangelicznych (np. rozdziału Mat. 16 z obietnicą prymatu św. Piotra).

Obecnie bez cienia wątpliwości stwierdzono paleograficznie, że fragmenty tekstów ewangelii pochodzą już z II wieku, że więc już wówczas były ewangelie znane i rozpowszechnione po rozmaitych krajach imperium rzymskiego.

Najstarszym fragmentem spisany na papirusie, to tzw. papirus Rylandsa P (52), opublikowany w r. 1935 przez Roberta w Manchesterze a zawierający tekst z ewangelii św. Jana 18, 31 nn. (rozmowę Pana Jezusa z Piłatem). Spisany był już w początkach II wieku. Nieco późniejsze są słynne papirusy Chester Beatty, wydane w Londynie w latach 1933 i 1936, bo spisano je na przełomie II/III wieku.

Wielką niespodzianką było dla biblistów odnalezienie w roku 1956 w Szwajcarii papirusu Bodmer II (P 66) z 14 rozdziałami ewangelii św. Jana. Dalsze poszukiwania tamże — w Bibliotheca Bodmeriana — dały dobre wyniki. Znaleziono bowiem papirusy, zawierające kilkanaście rozdziałów z ewangelii św. Łukasza i św. Jana (tzw. Bodmer XIV i XV), a wydane w Genewie w r. 1961. Papirusy bodmerowskie pochodzą z połowy II wieku. Ważny jest fakt, że między tymi najstarszymi rękopisami a naszym obecnie ustalonym tekstem Nowego Testamentu są tylko minimalne różnice.

Obecnie nadeszła wiadomość z Hiszpanii o odnalezieniu małego fragmentu ewangelii św. Mateusza, pochodzącego mniej więcej z tego samego okresu co papirusy genewskie. Opisał go szczegółowo **R. Roca-Puig** w pracy pt.: *Un papiro griego del evangelio de San Mateo* (Barcelona 1962). Jest to fragment dawnego kodeksu (nie zwoju) a zawiera wiersze Mat. 3, 9 i 15, tj. urywek z kazania św. Jana Chrzciciela i odpowiedź Pana Jezusa daną Janowi oraz Mat. 5, 20—25, tj. 8 wierszy z Kazania na górze. Wydawca porównał także fragment barceloński z innym fragmentem znajdującym się w Magdalen College w Oksfordzie a zawierającym wiersze Mat. 26, 7—8, opublikowanym przez Roberta w r. 1953, skomunikował się z tymże znanym zwawcą rękopisów i papirusów celem ustalenia daty powstania papirusu. Obydwaj uczeni zgodnie stwierdzili, iż znamiona paleograficzne, zwłaszcza kształty niektórych liter, wyraźnie na to wskazują, że fragmenty pochodzą z drugiej połowy II wieku. Autor poświęca także kilka stron krytyce tekstu, notuje drobniązgowo wszystkie różnice w pisowni, jednakże jakichkolwiek teologicznie ważnych zmian nie zauważył. Szczegół ten stwierdza, że obecny tekst grecki N. T. jest w zasadzie bardzo zbliżony do tekstów z I wieku, względnie do autografów, których nie posiadamy.

Wszystkie wyżej wymienione papirusy są tylko nowym dowodem, że nasze ewangelie są ważnym autentycznym dokumentem historycznym, na podstawie którego możemy opracować wiarogodny obraz pierwotnego chrześcijaństwa.

Kraków

Ks. ALEKSY KLAWEK

NOWE ODKRYCIA NA MASADZIE

Znany archeolog izraelski, profesor Jadin, zakomunikował niedawno na konferencji prasowej o nowych odkryciach w Pustyni Judejskiej na Masadzie.

Okazuje się, że w obronie Masady brała udział także grupa Eśnieńczyków, a także być może i inne grupy ówczesnego rozproszonego społeczeństwa.

Do tego wniosku doszedł prof. Jadin po odczytaniu znalezionej na Masadzie pergaminu, analogicznego do tych, które znaleziono w grotach Qumranu nad Morzem Martwym. Jeden z fragmentów tego pergaminu jest identyczny z fragmentem znajdującym się w tych rękopisach, które znaleziono w grotach leżących około czterdzieści kilometrów na północ od Masady. Fragment ten dotyczy trybu prowadzonego wówczas przez Eśnieńczyków, których ośrodek znajdował się w Qumranie.

Z chwilą odcyfrowania tekstu narzuciło się natychmiast pytanie; w jaki sposób ten pergamin znalazł się na Masadzie. Do chwili obecnej ślady kultury qumrańskiej znaleziono na północno-zachodnim wybrzeżu Morza Martwego, tuż w pobliżu samego Qumranu, zrównanego z ziemią przez Rzymian w r. 70 po Chr.

Jest to pierwszy wypadek, aby rękopis znaleziony został podczas prac archeologicznych w innym miejscu. Według relacji prof. Jadina wyjaśnienie tego znaleziska jest proste.

Opisując przebieg wielkiego Powstania Żydów przeciwko Rzymianom, pisał Józef Flawiusz, że przywódcą jednego z powstańczych oddziałów w rejonie LOD był Eśnieńczyk, niejaki JONAHAN. Na tej podstawie badacze doszli do wniosku, że oczywiście Eśnieńczycy brali udział w walkach po stronie powstańców. Otóż jak można przypuszczać — po zburzeniu Qumranu ocaleni Eśnieńczycy rozproszyli się po kraju i jedna z grup dotarła do Masady, zabierając ze sobą część manuskryptów.

Według oceny prof. Jadina — odnaleziony ostatnio pergamin esseński uważać należy za najważniejszą zdobycz podczas prac archeologicznych na Masadzie.

Podczas tych prac znaleziono również ostatnio rękopis, zawierający kilka wersetów biblijnych. Należy podkreślić, że wersety te są identyczne z tradycyjnym tekstem Biblii. Poza tym znaleziono na Masadzie kilka papirusów, pisanych po łacinie i po grecku. Jeden z nich przedstawia prawdopodobnie rachunek za dostawę towarów, bo widoczny jest na nim cały rząd cyfr.

Prof. Jadin i jego współpracownicy przypuszczają, że — po upadku Masady — Rzymianie zgromadzili na jej szczycie, w jednej z sal, wszystkie znalezione dokumenty (pergamin i papirusy). Po dokonaniu segregacji zniszczyli część dokumentów, a resztę zabrali ze sobą. Część dokumentów przeznaczonych na zniszczenie ocalała albo z powodu pośpiechu, albo z powodu niedopilnowania przy zniszczeniu. Z tych ocalałych odkryto niektóre obecnie.